

4. Осадчий М. Л. Взаємозв'язок інституційно-економічних компонентів з економічними процесами. Причорноморські економічні студії. 2024. № 89. С. 210-216.

5. Павленчик Н. Ф., Павленчик А. О., Камінський Л. Р., Цімура М. В. Роль цифрових технологій у системі санації і відновлення інвестиційної привабливості підприємств сфери туризму в умовах кризи. Академічні візії. 2025. № 44.

Польова Л.В.
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи*

Вичівський П.П.
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент туризмознавства і краєзнавства
Факультет туризму
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ТУРИСТИЧНУ ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ

Війна є основною проблемою сучасної безпеки і відрізняється від злочинності та тероризму своїм глибоким проникненням у суспільство та довготривалими наслідками. Як важливий культурний маркер часу, суспільство поділяє свою історію на три етапи: «до» війни, «під час» війни і «після» війни. Взаємозв'язок між війною і туризмом є малодослідженим, але видно, що війна мала негативний вплив не лише на туризм, але й на економіку та розвиток країни в цілому.

Вплив війни на розвиток туризму в Україні є актуальним питанням, оскільки наша країна зазнала і буде продовжувати зазнавати великих втрат у східній частині України через триваючу повномасштабну окупацію країни-агресора. Війна негативно впливає на економіку, інфраструктуру та соціальну стабільність країни, в тому числі і на туристичний сектор. Війна, що триває, зменшила кількість туристів, які відвідують Україну, особливо в постраждалих регіонах, і значно знизила надходження до державного бюджету від туристичної діяльності через проблеми з безпекою та загальне негативне сприйняття України як туристичної дестинації. Це призвело до значної втрати доходів для туристичного сектору країни. Наслідки війни продовжують впливати на туристичний сектор, хоча уряд України працює над розвитком туризму в інших регіонах, не зачеплених конфліктом. Тому питання впливу війни на розвиток туризму в Україні залишається актуальним і важливим предметом дискусій.

Вплив війни на туристичну галузь є важливою сферою досліджень як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Конфлікти та війни можуть мати значні економічні, соціальні та культурні наслідки, які можуть негативно

вплинути на туристичну галузь, економічні показники та соціальний розвиток. Розуміння теоретичних основ цих впливів має важливе значення для розробки ефективних стратегій для їх пом'якшення. Розвиток туризму залежить від його здатності створювати нові робочі місця, збільшувати ВВП і знижувати рівень бідності. Однак війна може суттєво зменшити туристичні потоки, зупинити інвестиції, затримати розвиток інфраструктури, знизити зайнятість та економічне зростання в окремих регіонах і в країні в цілому.

Вплив війни на туризм також пов'язаний з теорією управління ризиками та кризовими ситуаціями. Згідно з цією теорією, війна може створити серйозні проблеми для туристичної галузі і вимагати термінових дій як з боку туристичної індустрії, так і з боку уряду. Для того, щоб мінімізувати вплив війни на туристичну діяльність, необхідно розробити та оцінити ефективні стратегії управління ризиками та кризовими ситуаціями в туристичній галузі. Крім того, вплив війни на туризм можна також проаналізувати з точки зору соціальної відповідальності. Туристична галузь є рушійною силою економіки багатьох країн і відіграє вирішальну роль у їхньому розвитку. Тому туристична індустрія зобов'язана підтримувати місцеві громади, захищати навколишнє середовище та сприяти миру і стабільності. Вплив війни і конфліктів на туризм може серйозно підірвати ці обов'язки і мати негативний вплив на суспільство і навколишнє середовище.

У деяких регіонах України туристична діяльність у воєнний час може бути дуже небезпечною. Важливо вжити необхідних заходів для забезпечення безпеки туристів [1].

Основні правила безпеки, яких слід дотримуватися під час поїздок у воєнний час:

1. Будьте в курсі останніх подій і подій у вашому регіоні відвідування. Це допоможе вам прийняти обґрунтовані рішення щодо ваших планів подорожі та вжити відповідних заходів, якщо ситуація погіршиться.

2. Дослідіть пункт призначення перед поїздкою та регіон, який ви хочете відвідати. Дізнайтеся про поточний стан справ, включаючи будь-які поточні суперечки, і зрозумійте потенційні небезпеки та ризики, пов'язані з поїздкою в цей район;

3. Дотримуйтеся місцевих традицій і звичаїв, одягайтеся відповідно до регіону, уникайте поведінки, яка вважається образливою або неповагою.

4. Завжди мати план Б на випадок надзвичайної ситуації, це включає наявність процедури евакуації з околиць, знання розташування найближчого посольства чи консульства та наявність контактної інформації для надзвичайних ситуацій;

5. Зареєструйтесь у своєму уряді, якщо ви іноземний громадянин, це має вирішальне значення для будь-якого подорожуючого, особливо під час війни, навіть у чужій країні. Це допоможе уряду знайти вас і надати допомогу в надзвичайних ситуаціях.

6. Користуйтеся надійними транспортними службами та житлом і уникайте подорожей поодиночі або вночі. Якщо можливо, подорожуйте парами або з надійним супутником;

7. Уникайте зон високого ризику, таких як військові бази, урядові будівлі та інші потенційні жертви. Ці об'єкти з більшою ймовірністю стають цілями та мають більш суворі вимоги до безпеки [4, 5].

Подорожі під час військового стану можуть бути небезпечними та важкими. Однак, дотримуючись цих правил безпеки, туристи можуть збільшити свої шанси залишитися в безпеці, живими та неушкодженими. Важливо пам'ятати, що необхідно ретельно вивчити місце призначення, уникати зон підвищеного ризику, дотримуватися місцевих звичаїв, використовувати надійні засоби пересування та розміщення, а також завжди мати запасний план [2, 3].

Туризм в Україні є важливим сектором економіки і має значний вплив на економіку постраждалих від війни регіонів. Хоча війна негативно вплинула на туризм, цей сектор може відігравати важливу роль у відновленні місцевої економіки. Ось деякі з соціально-економічних факторів, які мають важливе значення для розвитку туризму та економіки в постраждалих регіонах України:

1. Економічне різноманіття: якщо регіон, який охоплює війна, залежить від певного сектора, який зазнав негативного впливу конфлікту, наприклад сільського господарства чи виробництва, туризм може служити способом диверсифікації економіки, це призведе до більшої стійкої економічної основи для регіону.

2. Індустрія туризму також може сприяти збереженню культурної спадщини регіону. Туристи часто зацікавлені в знайомстві з місцевою культурою та традиціями, це може допомогти зберегти традиції регіону та популяризувати самобутність регіону.

3. Збільшення доходів: збільшення кількості туристів позитивно впливає на місцеву економіку. Це може сприяти просуванню місцевого бізнесу та суттєвому поштовху для економіки регіону.

4. Надходження в іноземній валюті: туризм може отримувати дохід із зарубіжних країн через витрати іноземних туристів на товари та послуги в регіоні. Це може просувати місцеву валюту та забезпечити дохід для уряду.

5. Імідж: створення успішної індустрії туризму може сприяти збільшенню популярності спустошеного регіону та сприяти розбудові миру. Це може призвести до збільшення витрат і економічного зростання, а також до посилення зв'язків із сусідніми країнами та міжнародним співтовариством.

6. Розвиток інфраструктури: індустрія туризму також може сприяти розвитку інфраструктури, наприклад транспорту, розміщення та інших послуг. Це може сприяти збільшенню загальної інфраструктури регіону, що приверне як інвесторів, так і туристів;

7. Сприяння миру та стабільності: індустрія туризму може відігравати значну роль у сприянні миру та стабільності в регіоні, який постраждав від насильства. Сприяючи розвитку туризму, галузь сприятиме нормалізації життя та допоможе відновити репутацію регіону як мирного та привабливого місця;

8. Створення робочих місць через туризм: індустрія туризму може створювати робочі місця в різних сферах, включаючи гостинність, транспорт і роздрібну торгівлю, а також зайнятість для місцевого населення. Це може

пом'якшити фінансові наслідки війни та забезпечити дохід незахищеним верствам населення.

Загалом, туризм може запропонувати постраждалим від війни регіонам можливості для відновлення та розбудови економіки, створення робочих місць та покращення якості життя місцевого населення. Важливість туристичного сектору в економіці постраждалих від війни регіонів важко переоцінити. Туристична галузь може створювати робочі місця, збільшувати доходи, диверсифікувати економіку, покращувати інфраструктуру, сприяти миру і стабільності та зберігати культурну спадщину. Інвестуючи в туристичний сектор, постраждалі регіони можуть розпочати процес відновлення і побудувати більш стабільне і процвітаюче майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Велике руйнівництво: культурні втрати України під час війни. Електронний ресурс. Режим доступу: https://lb.ua/culture/2022/03/25/510869_velike_ruynivnitstvo_kultumi.html.
2. Відновлення туристичних потоків: у 2021 році до України прибуло понад 3 млн іноземців (2022). Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/33238.html>
3. Герасименко В. Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія. Одеса: ОНЕУ, 2016. 262 с.
4. Загальні втрати економіки, понесені в ході війни. Київська школа економіки. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://surl.li/gnuhs>
5. Зейд А. Кассуха Постконфліктні туристичні ланд-шафти: між спадщиною конфлікту та гібридизацією туристичної діяльності. Open edition journals. 2019. DOI: <https://doi.org/10.4000/viatourism.3984>

Попик М.М.
*кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри туристичної
інфраструктури та готельно-ресторанного господарства*

Волосач Є. Р.
*здобувачка за ОПП «Готельно-ресторанна справа»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

СТАЛИЙ РОЗВИТОК У ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ: ЕКОЛОГІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Сьогодні індустрія гостинності стоїть перед новими викликами. Глобальні зміни клімату, виснаження природних ресурсів та зростання екологічної свідомості споживачів вимагають від бізнесу переосмислення своєї діяльності. У цьому контексті все більшої актуальності набуває концепція сталого розвитку, яка передбачає гармонійне поєднання економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної безпеки.